

Rožmberská kniha

Knihá starého pána z Rožmberka

Gabriela Klimszová

Co to je ?

- **Nejstarší právní** kniha psaná **česky**
- Nejstarší česky psané prozaické dílo světského charakteru
- **Systematický** uspořádané obyčejové právo, které obsahuje dobovou úpravu
- Obsahuje právní ustanovení, ale i rady, jak je využít v praxi
- Obsahuje **právo procesní**, ale i **právo hmotné** (šlechtické a městské)
- Mnoho opisů, ale jen málo se jich dochovalo v původní podobě

Kdy došlo k sepsání knihy ?

JUDr. H. Jireček:
1320-1330, (před r. 1348)

František Palacký:
před. r. 1300

Po r. 1300 ?

důvody pro:

1. ražba grošů, která začala r. 1300
2. zmínka o úřadu dvorského sudího Jan Lucemburský (1310-1346)
3. pan Plichta z Rožďalovic (okolo r. 1320)
-> viz. čl. 43

důvody proti:

1. počítání grošů se do knihy dostalo v pozdější době
2. dvorský sudí i pod králem Václavem II. (1271-1305)
3. shoda jmen (otec a syn)

před r. 1300 ?

- kniha má znaky staršího rázu, především co se týče věcí, slohu i jazykových forem
- věci:
  - zpráva o vdání (spisovatel musel žít v té době, kdy kniha byla sepsána)
  - kniha vysvětluje slovo „ohřeb“ (nenajdeme v Majestas Carolina, která čerpá z R.K.)
  - svod v plné platnosti X na konci 13. stol. se vytrácel

- slova:

- „spas“ = pastva X „spas“ = spása, spasitel
- „kobylník“ (pastor equorum) pouze R.K.
- obsahuje slova, která se dají vyložit jen na základě latinských pramenů (ohřeb, přivedení, přijetí, rada)

- sloh:

- písař měl důkladnou znalost toho, co psal (srozumitelný způsob psaní)
- sloh je však neohebný, tvrdý a neobratný
- popsání celých myšlenek větami a uspořádání vět je primitivní
- řeč, kterou psal nebyla vytríbena a vybroušena

Např.:

dativ na místě genitivu:

- „jsa těm dědinám hospodář“ (čl. 99)
- „berú groš opovědčiemu“ (čl. 215)
- „požeň do šesti neděl najdalšiemu roku“ (čl. 81)
- „na dědině býti ukázanie škody“ (čl. 260)

A jiné...

99. Pak-li nesmieš otepřieti svědky, že ti je dáno ¹⁾:
 tehda *jenž* ²⁾ pohoní, móż projíti póhon ³⁾, že móż dáti na
 své právo památné nebo pomocné, že móż zvésti ⁴⁾, proto
 že vložil ⁵⁾ dědiny ve dsky, aby na ty dědiny nezvedli a jsa
sám těm dědinám hospodář ⁶⁾, proto že neleží ve dskách
 otepřenie svědky, že pohnaný na tej dědině nic nejma, ani
 smie jie právem otepřieti, by beze lsti dáno jemu bylo ⁷⁾.

¹⁾ t. j. když komu, jenž statek příteli nebo synovi dal a pohnán byl,
 od soudu nepřipuštěno, aby přítel jeho dokázal, že mu statek dal,
 tehda . . . .

²⁾ Rukopisy mají: *jehož*; musí ale státi: *jenž*, jelikož se miní ten
 původ, který pohnal toho, jenž statek dal příteli proto, aby poháněn
 býti nemohl.

³⁾ t. j. může provesti při tím, že může dáti . . . . .

⁴⁾ t. j. původ.

⁵⁾ t. j. proto že pohnaný vložil statek jiným do desk, aby naň žádný
 zvod jíti nemohl.

⁶⁾ t. j. může se zvod na ten statek vésti, poněvadž pohnaný statek jen
 zdánlivě daroval a skutečným hospodářem na něm zůstal.

⁷⁾ Poslední dvě věty vysvětlují začátek tohoto článku; odepřeli se totiž
 svědkové od soudu, když podezření bylo, že pohnaný jen proto
 statek dal, aby původa o právo exekuce připravil.

Kdy došlo k sepsání?

- z výše uvedeného vyplývá že sepsání knihy můžeme datovat do počátku 2. poloviny 13. stol.
- ALE netvrdíme, že celá kniha, která se nám dochovala jako nejstarší exemplář pochází z té doby => možná se jedná jen o opis z nějakého staršího spisu (nemůžeme s jistotou říci)

Autor?...Petr I. z Rožmberka?

Nejvyšší zemský komorník
1312-1346
=> Měl tedy možnost se
seznámit se všemi obyčejí a řády
zemského práva.

Autor

Obsahuje fráze typu:

- „Práva starého pana z Rožmberka“
- „Práva, kteráž byla u pana starého z Rožmberka“
- „Práva, ježto je měl pan z Rožmberka“

Z rozkazu a nebo na přání jednoho pana z Rožmberka byla
kniha sepsána nebo ji sám sepsal.
(Záviš, Jindřich nebo Petr)

nedopustiegnie sriedkoti nes cste abv bylo dftam
ovreno cor amiti magi jak me dftaci oco naly xun
by sriedzi

O pobornu takto pralbi

Takto ge pramo dbr lto koso porene a ten pobnamy
bude m praze a dval postle k vzadu ze gsu ti po
bnamj progoso sluzbu ofcali ymeho abv mogli stati
kupralbu a zastupia ge gries sluzebniq To gie my
me ornornie prazd pruzual

Uogmagi sie pralbi stareho zuna
Rožmberka a nazprave o ko
motnovech dbr kzecho porenu

Ktoz porome komornika prazstelo naposon
ma pralbo odneso dau gemuz poruzeno
geste gie rozdalusi dizi haleze a od pegeti
genz zemsta peget dalka komornikom pralbo dati
tzi haleze dna to gie puzazi genz dftam lkladne
nebo komuz ponucie pegeti rozdati / A vhradse
popramie pramo gredim komornikom panstern
pognati pro toze ge a ten popralbie kmetz pobon
a proto komorniku pralbo dati deca a tridzei ha
lezuow poqestie sem y tam domidz se nebrata spo
bona a l sriedzemie pobona pralbo gest genu
daci mhradie gredim wozqazi a nazauzie gredim
ofied dati wizec niz a zcalbu y son y tam

Mgine popralbie prazsta nemoze pobnati gedin
komornikom dohrada ze ta popina na take komorn
by toho suda / w gnu popralbu prazsta popralba
komorniku prazstet pralbo geste dati za gesho wobdu
qstidestac halezuow to gest puet gressiuow gesto
poboni / a czeqa pmet sru muoi abv on sam ko
mornik prazstet dobt pobie komorniku od prazda tze
popiny wmez mu ge poboniti sru / day genu puet
gressiuow gestto komorniku mieti mensieho prazda
a zcalbu poqestie sem y tam dompenadz sie spoda
nu nebrata l sriedzemie pobona pralbo groma dau
w sru bo spodie gredim wozqazi y obiednati o
siema palki pobod czeq sam komornika dau praz
stemu komorniku toho prazda w lerecz; drazgi bu
daci pobona tosta pobod pralbo dati ma dwa a
tridzei halezuow za gesho wobdu ze porene an sie
wyzprau az dohrada abv pruzsed pobonu sriedziet
zaco greden ge dau az domuow / abv sic w vital w
sriedzaci pobon takez dcahy ge to ge za ge zcalbu
palki pobod czeq ger zcalbu dau tosta l sried
zeme dohrada y zhradu domow neday gesho pma
gredno dca a tridzei halezuow

Na pobon komornika

Ktoz porome naposon komornika pobod
ma pralbo dau panosti abv do wcedl komo
miky lde poboni a zcanu gnu da poqestie domidz
sie l pobona nebrati az komornik bez toho neqze

Kniha starého pána z Rožmberka z roku 1486 + 15. století
Státní oblastní archiv Třeboň

ij/3 namentis kate ge ludo spawny pohnai zenatcho

Kdyz powed da komoznyku sway kon ze namem smyede pohnai mebo
 naromkironi mebo kizrus kolywet potriebeu gest polowuzie myta
 powed pzewuzen ze konye pzyzil.

ij Kdyz Zenatcho Wladiku pohnaje khradi qrawo gey komoznykem
 hrastky pohnai tykem adona kede zenu zastupi nagegie slazy. dz
 gey zastupi swyrazstie tchda qzen hrastky komoznyk sam rapict. wison
 krewenu narozie zenu gey zesty pzyzile.

Wastly Zenatcho Wladiku pohnaje khradi zgyue powny zdashc nez sprazstie
 qrawo gey hrastkenu komoznyku pohnaj tykem khradie. potom qoyma
 hrastky komoznyk te powny wnyez gna pohnaje khradie komoznyka. od
 wazada gend bude swym pohnaji wadica odwora kede zenu gcho zastupi
 krewenu narozie zenu gey zesty pzyzile.

(nejstarší rukopis z druhé poloviny 14. stol.
 Národní archiv Praha)

Zdroje:

- BRADL, Vincenc. *Kniha Rožmberská / kritické vydání opatřené poznámkami a glosářem jež učinil Vincenc Brandl*. Praha: Jednota právnická, 1872.
- Příspěvatelé Wikipedie, Rožmberská kniha [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2014, Datum poslední revize 29. 06. 2014, 06:32 UTC, [citováno 26. 03. 2016]
<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Ro%C5%BEmbersk%C3%A1_kniha&oldid=11615166>

Obrázky:

- Wikipedia
- <http://www.mvcr.cz/clanek/kulturni-pamatky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>